

Vastu võetud 10.08.2016

**VIINISTU KÜLA
A R E N G U K A V A
Aastani 2020**

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Viinistu küla üldine kirjeldus ja tänane olukord	5
3. Hinnang küla olukorrale	10
4. Visioon aastani 2030	11
5. Küla arengueesmärgid	12
6. Infrastruktuur ja turvalisus	13
7. Arengukava jälgimine ja hindamine	17

1. Sissejuhatus

Viinistu küla arengukava aastani 2020 on täiendatud ja parandatud dokument, mille aluseks on Viinistu küla esimene arengukava, mis koostati 2009 aastal. Arengukava koostamise ajendiks oli ja on praegugi praktiline vajadus sõnastada, millised on Viinistu külaelanike ning küla elu ja oluga seotud inimeste ühised probleemid, huvid ja vajadused. Seda teades on meil võimalus kokku leppida ühistes eesmärkides ning tegutsemisviisides nende eesmärkide saavutamiseks. Arengukavas kajastuvad kokkulepped aitavad meil pikaajaliselt planeerida tegevusi, mis seotud küla elukeskkonna parandamisega.

Arengukava koostamisega alustati 2009 aasta varasuvel, kui Viinistu külavanem Ivar Adler ning MTÜ Siil ja pojad esindajad selles töönõupidamisel kokku leppisid. Külaelanikke teavitati arengukava koostamisest kuulutuste kaudu ning Rahvamajas toimunud koosolekul. Arengukavas kajastuvate andmete kogumiseks viidi läbi küsitlus külaelanike ning Viinistut külastavate turistide seas. Arengukava koostamisega paralleelselt toimus Viinistu Külaseltsi asutamine. Sellega seonduvalt on MTÜ Viinistu Külaseltsi valitud juhatus alustanud 2015 aasta alguses arengukava esmase variandi täiendamist ja tegevuskava muutmist. Esimese arengukava koostamist toetas Kohaliku Omaalgatuse programm, nüüd teostab täiendusi ja muudatusi Külaselts. Küla elanike ja külaga seotud inimeste arvamuste saamiseks kutsuti kokku 29. augustil 2015 a. seminari, kus igäihel on võimalus esitada oma ideed ja arvamused ning sellega aidata kaasa arengukava koostamisele.

Viinistu küla on rannaküla, mis asub Eesti põhjarannikul Pärисpea poolsaarel Eru lahe ääres. Viinistu asub lähimast linnast Loksast 9 km kaugusel, vallakeskusest Kuusalust 35 km ja Tallinnast 75 km kaugusel. Kaunis rannaküla on varasematel ajalooperioodidel jõukust ja tuntust kogunud salakaubaveoga, millest saadud rahadega ehitati üles nii uhkeid aluhäärbereid kui ka mitmeid külaelanike poolt ühiselt kasutatavaid hooneid. Viinistu elu kujundanud kalapüük on kalavarude vähenedes minetanud oma tähtsuse sissetulekuallikana. Nii on muutused ühiskonnas ja ümbritsevas keskkonnas sundinud kohalikele elanikele peale vajaduse leida uusi arenguperspektiive, et jätkuks motivatsiooni kodukohas tegutseda. Üks võimalustest on seotud turismi- ja teenustesektoriga, kitsamalt kultuuriturismiga. Tänapäeval tegutsevad Viinistu külas hotell, konverentsikeskus ja kunstimuuseum. Igasuvised teatrilavastused ja kontsertetendused on toonud paljud eestimaalased Viinistule külla.

Valdkond, milles spetsialistid näevad Lahemaa rannakülades pikaajalist arengueeldust, on loodus- ja elamusturismi arendamine. Lahemaa rahvusparki looduskaitsepiirangud ei võimalda kõigil ideedel teoks saada, seepärast tuleb hoolega kaaluda, milliseid tegevusvaldkondi külas eelisarendada. Mõtted ja initsiatiiv peavad tulema ettevõtlike külaelanike seast, kes tunnevad kohalike olusid ja arengueeldusi. Tihedas konkurentsis ja rasketes majanduslikes oludes uusi töökohti luues on eeldusi ellu jääda eelkõige paindlikel väikeettevõtjatel. Arengukava koostamise protsess andis selguse selles, et Viinistu küla ees seisavad kolm peamist ülesannet:

- tagada kaasaegne elustandard igas vanuses külaelanikele (et elujõulised perekonnad saaksid käia tööl, koolitada oma lapsi ja hoolitseda oma vanemate eest);
- leida mitmekesist ja arendavat tegevust oma kodukohas, siduda inimesi, eelkõige noori kodukohaga, nii et neil oleks Viinistul piisavalt rakendust ja väljakutseid;
- tugevdada külakogukonna koostegutsemise tahet ja ühtekuuluvustunnet.

Võib öelda, et need ülesanded on omavahel põimunud ning lahenduste otsimisel ei saa ühte teistest eraldi käsitleda. Samas ollakse kindel selles, et Viinistu külaelanike seas on kümneid hea haridusega ja mitmekesiste kutsealaste oskustega inimesi, kes on huvitatud küla ja lähipiirkonna arengust ning nõus sellega seotud ettevõtmistes osalema. Viinistu küla arengukava aastani 2020 koostamisega soovib külaelanikkond üles tähendada ootused oma elukeskkonna korraldamisele ja selle parandamise vajadusest tingituna analüüsida hetkeseisu ja kujundada positiivsete muutuste kava, mis edendaks kaasaegset külaelu:

- Viinistu külas on igal pereliikmel võimalik täielist elu elada;
- Viinistu külas saab rõõmuga külalisi võõrustada;

Arengukava koostajad tänavad kõiki, kes oma mõtete ja tegevusega arengukava täiendamisele ja muutmisele kaasa aitavad.

2. Viinistu küla üldine kirjeldus ja tänane olukord

2.1 Asukoht ning infrastruktuuriline ressurs

Viinistu küla on rannaküla, mis asub Eesti põhjarannikul Pärисpea poolsaarel, Eru lahe ääres, Kuusalu vallas. Viinistu asub lähimast linnast Loksast 9 km kaugusel, vallakeskusest Kuusalust 35 km ja Tallinnast 75 km kaugusel. Tallinn- Peterburgi maanteelt on Viinistu külla 25 km. Küla läbivad Riigile kuuluvad ning hooldatavad maanteed Loksa- Viinistu number 11280 ja Viinistu- Pärисpea number 11287. Viinistule on võimalik sisse sõita ka Loksa- Pärисpea maantee number 11285 kaudu. Ühendus teiste asulatega on tagatud AS Atko Grupp Harjumaa Liinide poolt, mis teenindavad ühtlasi koolilapsi õpilasliinidena. Enamus külasiseseid teid kuuluvad Kuusalu vallale. Teed on heas või rahuldavas seisukorras, suures osas mustkatttega ja aastaringsest hooldatud. 2008. aastal kehtestas Maanteeamet liiklemise asulasise kiiruspiirangu 30 km/h, mis on üheks meetmeks jalakäijate liiklusohutuse tõstmisel.

Külmal ajal esineb tihti ohtlikke teelusid, nagu kinnisõidetud jäävaod, küla läbivatel riigimaanteedel Loksa-Viinistu ja Viinistu-Pärисpea. Maanteeamet ei tegele piisavalt efektiivselt libedusetõrjega, ega puhasta teid mahasadanud lumest, mille tõttu on olukord vallateedel tihti parem kui riigimaanteedel.

Viinistu külla võib saabuda ka meritsi – rajatud on külastussadam. Viinistu külas asub 74 maja, neist 19 on kasutuses suvilatena. Erinevalt paljudest teistest põhjaranniku asumitest, on Viinistul suvilaid vähem, kuna puudub maaressurss uuteks ehitusarendusteks.

Peamised sideteenused (telefon, mobiilside, internet) on külaelanikele kättesaadavad. AS Telekom paigaldatud valguskaabel on muutnud külaelanikele interneti ja DigiTV konkurentsivõimelisemaks ning kättesaadavamaks. Mobiilside kvaliteet on ikka veel kohati ebahühtlane.

Objektide ööpäevaringse tehnilise valve täisteenust koos patrullekipaazi kohalesõiduga osutab AS G4S Eesti. Lähim politsei konstaablipunkt asub Loksas, Tallinna tn 45, Loksa Linnavalitsuse hoone II korrusel.

2009. aasta suvel alanud ning sama aasta sügiseks lõppenud Viinistu joogiveeprojekti tulemusel peaks olema tagatud kõigile senistele tarbijatele ning uutele liitujatele kvaliteetne joogivesi. Projekti raames rajati MTÜ-le Aaduotsa Vesi uus puurkaev ning kaasaegne veetõtlusjaam. Erinevad küla veetrassid ühendati ühtseks veetrassiks. Varem kasutuses olnud kolm puurkaevu on tamponeeritud ja/või jäetud reservkaevudeks. Viinistu küla veevärki haldab Kuusalu Soojus OÜ. Enamikes majapidamistes on reoveekogumine ja -kätlemine korraldatud lokaalselt oma krundil v.a. sadamaterritooriumil ja KÜ Tuule korterelamus, kus on välja ehitatud kollektorbiopuhasti. Tulevikus vajab Viinistu küla reoveekäitlemise süsteem ülevaatamist, sest karmistuvate keskkonnanõuete taustal on vaja leida nii kohalikule omavalitsusele kui ka tarbijatele- kinnistuomanikele majanduslikult vastuvõetavad lahendused.

Elektrienergiaga varustab Eesti Energia AS. Küla majapidamisi varustavad kaks alajaama Tipu AJ (Neeme poole jäävad tarbijad) võimsusega 250 kVA ja Viinistu AJ (Keskküla, KÜ Tuule ja Turbuneeme poole jäävad tarbijad) võimsusega 100 kVA. Lisaks paiknevad endise kalatööstuse aegadest Grenster OÜ territooriumil kaks alajaama võimsusega 800 ja 500 kVA. Kuigi elektrienergiaga on varustatud kõik küla majapidamised ning ressursi jätkub ka uutele tulijatele, on üheks elektrienergia varustuskindluse probleemiks puudulik elektriliinide kaabeldus. See tähendab, et enamuse õhuline vajavad vahetamist maa- aluse kaabli vastu. Tuulele avatud kohtades tekivad selle tõttu alati lühised ning elektrikatkestused. Tänavavalgustusega võib täna rahule jääda. Külaelanikud on vallavalitsusele edastanud soovi,

et viimane taastaks või rajaks uuea välisvalgustuse asulasiseselt vähemalt küla läbiva tee kogupikkuses. Osaliselt on see tehtud, kuid nagu selgus, saab valguspunktide rajamiseks kasutada Eesti Energia elektriliiniposte. Kuid vallaametnikelt saadud informatsiooni kohaselt lähiajal tänavavalguste rajamisega jätkatakse.

Peamised suunaviidad ning liikluskorraldust reguleerivad märgid on külas vajalikud mahus olemas. Külale omase graafilise identiteedi kujundamisega oleks tulevikus võimalik tähistada nii ühiskondlikud objektid kui ka talud-eluhooned meeldejäävaval viisil. Küla ajaloo ja vaatamisväärsustega seotud kohad oleks otstarbekas tähistada senisest mõjuvamat ja süsteemsemalt ning varustada need kohta kirjeldavate põnevate infotahvlitega.

Iga kinnistuomanik/ jäätmevaldaja on temale kuuluval territooriumil tekkivate jäätmete nõuetekohase käitlemise eest ise vastutav. Hiljuti on vallavalitsus läbi viinud uue korraldatud olmejäätmete veo konkursi, mille tulemusel sõlmiti uus teenindusleping jäätmekäitlusteenust osutava firmaga AS Eesti Keskkonnateenused. Küla keskväljakule Sunnimäele on vallavalitsus lasknud paigaldada kaks konteinerit: pakendid ja klaastaara ning paberi ja papi kogumiseks. Patareide kogumise kohad on Loksal Grossi kaupluses ja Konsiumis. Ohtlike jäätmete (värvid, metall, akud jne.) kogumist elanikkonnalt teostatakse Loksal Tallinna tn 5a asuvas Jäätmejaamas.

Küla keskväljakul – Sunnimäel ja Kunstimuuseumi territooriumil on traadita interneti leviala. Viinistu külas asub reaalarajas jälgitav veebikaamera, mis on huvilistele juurdepääsetav www.ilm.ee keskkonnast.

Eesti Post AS (rahvusvahelise nimega Omniva) sulges 1. aprillist 2009 Viinistu küla postkontori. Lähim Postkontor asub Loksal Papli tn 2.

Viinistul puudub võimalus kohapeal arstiabi saada. Lähim ravikeskus on Ida –Tallinna Keskaigla Loksa üksus, mis asub Loksal Posti tn 29. Samas võtavad vastu ka perearstid ja hambaarstid ning paikneb kiirabi brigaad.

Päästkeskuse Loksa komando aadressiga Kalurite 2a on lähim päästeteenuse osutaja. Meeskond koosneb 25 inimesest ning komandol on kasutada järgnev tehnika: põhiauto Scania, kustutusautod ZIL 131 ja GAZ 66, paakauto Volvo F85. Päästkeskus omab kaasaegset tehnikat ja paati, et osutada merepäästealast abi. Lähedale jääb veel Käsmu vabatahtlik merepäästerühm, kes tegutseb alal, mis ulatub Juminda poolsaare tipust Vergini. Nende käsutuses on üks merepäästepaat, kostüümid, vestid, navigatsiooniseadmed ja kustutuspuump.

Eraomanikele kuuluvatel kinnistutel asuvad-tegutsevad:

- külamuuseum (avatud etteteatamisel), mis rajati külaelanike entusiasmist 1960. aastail. Nüüdseks on muuseumi varadest alles väike ekspositsioon, ülejäänud asub Meremuuseumi ja endise Kirovi kalurikolhoosi muuseumi fondides. Tulevikus saab Külamuuseum omale ruumid Viinistu Rahvamajas endistes kinonäitamise ruumides;
- kõrts (avatud hooajaliselt ja ettetellimisel);
- hotell (kuni 124 majutuskohta) koos konverentsikeskuse-, kunstimuuseum-galerii (suvel avatud iga päev 11-18, muul ajal aastast K-P 11- 18) ja kabeliga;

Avalikest ühiskondlikest objektidest-funktsioonidest asuvad ja/või tegutsevad külas: bussipeatus, rahvamaja, raamatukogu. Viinistu küla raamatukogu on välja kasvanud Tarbijate Ühisuse lugejateringist 20. aastail. Täna on Kuusalu raamatukogu filiaalina tegutsev lugemissaal külaelanike käsutuses. Raamatukogus on internetiühendus.

Viinistu Rahvamajas on võimalik koguneda nii klubiliseks tegevuseks kui ka pereüritusteks.

2.2 Ajaloolis-kultuuriline ülevaade

Esimesed elanikud võisid geograaf E. Varepi hinnangul asuda Viinistule 14. saj keskpaiku. Esimene kirjalik allikas, mille järgi Viinistu ajalugu loetakse, on pärit aastast 1372. Tallinna linnaarhiivis paiknevas ürikus on kirjutatud Tallinnas olevast Viinistu kalurist - Wynest Wischer'ist. Võib arvata, et Viinistu oli juba sel ajal kaluriküla. Järgmine kirjalik ülestähendus on tunduvalt hilisemast ajast. 170 aastat hiljem, 1542. aastal räägitakse kahest talupojast. Kolga mõisa rendiraamatus nimetatakse Viinistu küla nimega Finnisdorf - Soome küla. Aegade vältel on Viinistu nime kirjutatud erinevalt.

Kolga mõisa vakuraamatu järgi oli 1683. aastal Viinistul 24 peret. Külas elas eestlasi, soomlasi, rootslasi, koguni üks perekond venelasi. Põhjasõda ja katk laastasid Viinistut, jättes alles 14 peret, seejärel kasvas rahvaarv kiiresti. 1782. aastal oleval Viinistul elanud 29 taluperet ja 3 vabadikku. Kõige rohkem elas Viinistul inimesi enne II maailmasõda Eesti Vabariigi lõpuaastail - ligi 500. Pärast küüditamist ja sõjasündmusi oli 1944. aasta oktoobris jäänud külla vaid 146 inimest.

Ehkki Viinistu on ammustest aegadest kalurite elupaik, pani minevikuaegade Viinistu tuntusele ja jõukusele aluse salakaubavedu. Esmalt oli salakaubaks sool. 1880.-1890. aastail soolavedu vaibus, veeti veel riidekaupa ja tuletikke. Seejärel muutus salakaubaks Saksa piiritus, mida toodi peamiselt Meemelist (praegu Klaipeda). I maailmasõja alguses tegevus soikus, sai aga pärast sõda uut hoogu, kui Soomes kehtestati 1919. a nn kuiv seadus. See lõi väga soodsa pinna taas piiritusega kauplemiseks. Viinistu mehed teenisid kontrabandaga nii hästi, et sellest rahast jagus enda tarbeks, aga ka külaelu edendamiseks. Tuletõrje seltsimaja ja Viinistu koolimaja on ehitatud suuremalt jaolt salapiirituse rahaga. Küla omaaegsest jõukusest kõneleb seegi, et Viinistul oli oma telefonikeskjaam 46 telefoniabonendiga.

1 Peatükis on kasutatud Viinistu küla kodulehekülje materjale "Kilde ajaloost"

<http://www.loksa.ee/viinistu/main.php?id=3> ja "Salakaubavedu"

<http://www.loksa.ee/viinistu/main.php?id=4>

Viinistu külas leidub arhitektuuriajalooliselt väärtuslikke hooneid. Raamatus "Eesti taluhäärberid" on 20. sajandi algul Viinistu külas ehitatud, tähelepanu ja hoidmist väärivatest taluhäärberitest esile toodud Inkapööli (lk.12), Kalholmi (lk. 14), Linkrusi (lk.16) ja Piibemanni (lk. 18) taluhäärberid. "Häärber tähendab suurt ja uhket taluelamut, mille eeskujud asusid väljaspool talurahva vana ehituslaadi. Nende ehitamisel võeti eeskujuna mõisast ja linnast, need on linlik-euroopaliku elulaadi märgid külas." 2 Samuti võib tähelepanuväärse arhitektuuri- ja mereajaloolise vaatamisväärsusena nimetada läheduses paiknevat Mohni saare tuletorni (1852) koos selle juurde kuuluva majakavahi elamu ning majapidamisega. Ajal, mil Eesti oli okupeeritud ja kuulus Nõukogude Liidu koosseisu tegutses Viinistul esialgu Võidu Tee nimeline kolhoos, kus toodeti kalakonserve ja liimi. Hiljem tegeleti kalatöötlemisega Kirovi kolhoosi koosseisus, taasiseseisvumise ja omandisuhete muutumise järel AS Esmar nime all. 1991. aastal tootmine lakkas, kuid 1995-1998 pakkus tehas AS Winisto 240 inimesele taas tööd kuni Venemaale eksportimise võimaluse lõppemiseni. Täna on Viinistu tuntud eelkõige nn kultuurikolhoosina – endise kalurikolhoosi tootmistehhhide asemel tegutseb hotell ja konverentsikeskus, aastal 2002 avati Viinistul kunstimuuseum, aastal 2003 alustati igasuviste teatrilavastuste ja kontsertetendustega, mis on toonud väga paljud eestimaalased Viinistule külla. Viinistu Kunstimuuseumi püsiekspositsiooni täiendavad näituseruumid – tünngaleriid – vahetuvatele kunstiprojektidele ning näitustele. Muuseumi juures on seminariruum ja külalistemaja, lastele mänguväljak ja joonistamistuba. Hotelli lähedal paikneb väike kabel merevaatega altariga, kus peetakse jumalateenistusi ja on võimalik korraldada üritusi.

2.3 Küla elanikkond; külaelanike koostöö ja meelestatus

2.3.1 Küla elanikkond

Kuusalu vallas elab 01.01.2016 seisuga 6597 inimest.

Viinistu on 137 elanikuga valla suuruselt

kuues küla. Võrreldes valla rahvastiku koosseisuga on Viinistu küla elanike hulgas rohkem pensionäre ja vähem lapsi.

Kuusalu valla arengukavas (2007-2025) on planeerinud demograafiliseks stsenaariumiks rahvastiku kolme protsendilist kasvu, tänaseks on rahvastiku arv aga vähenenud. Viinistule uute elanike saabumise eelduseks oleks elamispindade juurdekasv, ent kuna ehitustegevust ja kinnisvara tehinguid praktiliselt ei toimu, saab arvestada vaid olemasolevate majapidamiste pereliikmete arvu suurenemisega, kas sündide või tagasirände kaudu. Suuremaid muutusi järgnevat viieks aastaks ei ole ette näha.

Valdava osa külaelanikkonnast moodustavad eestlased. Esindatud on ka mitmeid teisi rahvusi, ent vallal puudub täpne statistika ning küla olemusele rahvuslik mitmekesisus mõju ei avalda.

2014. aastal elab Viinistul 110 tööalist inimest ja 37 pensionäri. Ametlikult registreeritud töötuid on vähe. On ka neid, kes mujalt siia tööle tulevad, eelkõige personal, kes töötab hotellis ja restoranis. Tööga hõivatus on seni olnud rahuldav, sest inimesed on vastu võtnud töökohti ka Tallinnas ja mujal Harjumaal. Osad tööalised külaelanikud töötavad periooditi välismaal.

Külakogukonnal tuleks konsolideeruda ja aru pidada, mida oleks endal võimalik teha ettevõtlusaktiivsuse suurendamiseks ning töökohtade tekkeks. Olukorda võiksid leevendada koos Kuusalu vallaga ette võetavad investeringuprojektid (mis tekitavad kaudselt töökohti ehitus- ja transpordisektoris) või riiklikest fondidest finantseeritud koolitus- ja nn tööturuprojektid, mis aitaksid inimestel raskest perioodist üle saada ning säilitada elementaarse igakuise sissetuleku.

Külaelanike seas on inimesi, kes vajavad hooldamist. Viinistu külast on Kuusalu valla andmetel hetkel hooldekodudes kaks inimest. Hooldekodu järjekorras teadaolevalt isikuid ei ole. Kuusalu vallas asub Kuusalu Eakate Kodu (Kuusalu alevikus, 10 kohaga hooldekodu), Koduhooldusteenust ei osutata tänasel päeval ühelegi Viinistu küla elanikule. Ka koduõenduse teenuseid ei ole peetud vajalikuks. Sotsiaaltöötaja võtab Viinistu inimesi vastu Loksal Papli tn 2 II korruse ruumides ja Kuusalu Vallavalitsuses Kiiu külas, Kiiu mõisa majas.

2.3.2 Külaelanike koostöö ja meelestatus

Külaelu eeldab teatavat koostööd naabrite vahel. Igal põlvkonnal on väljakujunenud suhtlusõrgustikud. Kalurid varustavad ligimesi mereandidega, naabritega üheskoos tellitakse meistreid hooldustöödele, olgu selleks siis korstnapühkija või kopamees. Samuti ostetakse teenust oma küla meestelt puudelõhkumise, ehituse-remondi vmt tööde tegemiseks.

Rakendust leiavad hooajaliselt ka lapsed, kel soov taskuraha teenida. Huvitegevuses või talgutel osalemist võib takistada töötamine külast kaugemal, näiteks Tallinnas või välismaal. Töölt kojujõudmisele kulub palju aega ning kodus olles on vaja oma majapidamises tööd-toimetamised ära teha. Sellest tulenevalt jääb osadel töötavatel inimestel vähe aega koostegutsemiseks. Elanikele pakuvad huvi koolitused, mida rahvamajas oleks võimalik

erinevatele vanuserühmadele korraldada. Külavanemat, seisuga 01.01.2016 Viinistu külal ei ole. Valitud külakogusse kuuluvad viis inimest. Selline lahendus ei aita külal lahendada probleeme.

2.4 Küla looduslike olude kirjeldus

Viinistu paikneb Eesti põhjarannikul Lahemaa rahvuspargis, mis on loodud 1971. aastal Põhja-Eestile iseloomuliku looduse ja kultuuripärandi, sealhulgas ökosüsteemide, bioloogilise mitmekesisuse, maastike, rahvuskultuuri ning alalhoidliku looduskasutuse säilitamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks. Nagu teisedki Eru lahe ja Pärisea poolsaare rannakülad asetseb Viinistu küla n.ö. näoga mere poole. Idast piirneb küla Eru lahega ja läänes asuvad looduslikud järved Maalaht ja Ulglaht. Maalaht ja Ulglaht on soostumas, endised rannakarjamaad on võsastunud. Pärisea poolsaare siseosas asustus puudub, seal kasvab mets – varem karjamaadena kasutuses olnud alad on võsastunud- metsastunud. Maastikku ilmestavad suured rändrahnud. Küla lähistel merelähes pesitseb arvukalt veelinde. Kevadel ja sügisel lendab siit läbi hulgaliselt rändlinde, nende hulgas haned, luiged, sookured ja pardid. Viinistu küla pindala on 731,33 ha, lisanduvad Mohni saar 63,15ha, Haldi saar 5,12 ha ning mitmed väiksed laiud. Kogu Mohni on sihtkaitsevöönd, välja arvatud tuletorni maaeraldus. Viinistul ja lähiümbruses asuvad järgmised kaitstavad looduse üksikobjektid: Jaani-Mardi Suurkivi, Tiirukivi, Joomakivi, Launiidu kivi, Mustkivi ja Kuhjakivi. Osad tagastatud metsamaa krundid kuuluvad eraomanikele, suurem osa on aga RMK Harjumaa metskonna valduses olev riigimets. Riiklikud seirejaamad paiknevad külas ja külaläheduses järgmiselt: pinnavee, veekogude ja mere seire - Mohni, Maalaht, Eru laht, Viinistu sadam. Seene- ja taimeliikide ning koosluste seire - Ulglaht, Purekkari neem. Põhjaveeseire – Suurpea. Välisõhu ja sademete seire ning saasteainete esinemine liikides, bioindikatsioon - Pärisea poolsaar.

2.5 Küla majanduslike olude kirjeldus

Viinistu suurim tööandja on Grenster OÜ, mis haldab Viinistu hotelli- ja Konverentsikeskust. Firma palgal on aastaringselt 25 töötajat, suvehooajal võib lisanduda veel kuni 10 inimest. Külaelus on hetkel tegevad mitu mittetulundusühingut MTÜ Muusa Kapriis Viinistu Kunstimuuseumis, MTÜ Siil ja pojad, KÜ Tuule, MTÜ Aaduotsa Vesi, Tontküla seltsing. Augustis 2009 asutati MTÜ Viinistu Külaselts, mis hetkel haldab ka Viinistu Rahvamaja. Elu rannakülades läbi tegemas suuri muutusi. Kalapüük on praktiliselt lõppenud. Vähesel määral käiakse merel kalastamas oma tarbeks. Rannakülad on kujunenud puhkekohtadeks suurematest linnadest pärit inimestele. Külas elab rohkem tööealisi inimesi kui on töökohti, mistõttu toimub tööalane pendel- migratsioon Loksale, Kuusalusse ja Tallinna. FIE-dena töötajatest on esindatud järgmised elukutsed ja valdkonnad: juuksur, autotranspordi teenuse pakkuja, raamatupidamine, kodutehnika hooldus, erinevate kaupade hulgimüük (peamiselt keemiatooted ja tööriistad), kalapüük, toitlustamine, kodumajutus.

2.6 Küla kohta muu üldine teave

Kuusalu ja Loxsa valla ühinemisel jäid Eru lahe piirkonna (Pärisea poolsaare) külad ääremaaks oma suure kauguse tõttu valla keskusest Kiius. Endiselt kasutavad siinsed elanikud ajalooliselt väljakujunenud tõmbekeskuse Loxsa linna teenuseid ning külastavad valla

teeninduspunkti Loksal. Viinistul toimuvad traditsioonilised külaüritused on jõulu-aastavahetuspidu, jaanipäevapidu, Viinistu küla päev, talgud ning augustikuu viimasel laupäeval muinastuledeöö pidustustega lõppev külakogukonna arenguedendamise päev.

3. Hinnang küla olukorrale

TUGEVUSED	NÕRKUSED
Valla ja piirkonna atraktiivseim turismisihtkoht	mere taandunud roll rannakülas
Lihne ja väga hea juurdepääs külale mere lähedus, kaunis rannamaastik	Kalastusvõimaluste vähenemine ettevõtluse hooajalisus
küla keskuse ja sadama olemasolu	Töökohtade vähesus
Küla püsielanike rohkus	Kaupluse puudumine
kompaktne küla	kergliiklustee puudumine, madal liiklusturvalisus
korrastatud elamud	ühtlustamata küla heakord ja võsastumine
kaasaegne veemajandus	Rahvamaja potentsiaali vähene kasutamine
korraldatud jäätmemajandus	külaelanikke aktiviseerivate ürituste ja tegevuste vähesus
kuulumine Lahemaa rahvusparki	Puudub külavanem
Rahvamaja, raamatukogu ja külamuuseumi olemasolu	
restorani olemasolu	
ööbimisvõimalused külastajatele	
kultuuriürituste rohkus	
erilised vaatamisväärsused	
pärandkultuur	
seene- ja marjametsad	
Ilus ja puhta mereveega rand supluseks ja puhkamiseks	
Väga hea interneti ja mobiilside	

POSITIIVSE ARENGU VÕIMALUSED	OHUD
turismiobjektide ja ettevõtluse laiendamine	looduskoosluste hooletusse jätmine
kohaliku omavalitsusega koostöö tihendamine	Külavanema puudumine ja vähene kontakt kohaliku omavalitsusega
küla heakorra ja atraktiivsuse tõstmine	seadusandlikud ja bürookraatlikud piirangud arendusprojektide kavandamisel ja elluviimisel
traditsioonide ja pärandi säilitamine	ebasoodne regionaalpoliitika
külakeskuste – Rahvamaja ja külaplatsi korrastamine ning kaasajastamine	avaliku sektori finantside kokkukuivamine
huvi- ja vabaajategevuste mitmekesistamine	küla traditsioonide ja külarahva ühisosa vähenemine
külarahva ühistevõime soodustamine	negatiivsed asendustegevused
liiklusturvalisuse tõstmine	negatiivsed demograafilised protsessid
keskkonnateadlikkuse kasvatamine	kõikide vanusegruppide tegevusetus

Viinistu küla on heakorrastatud ja turvaline küla, kuhu on hea tulla, kus on palju võimalusi sisukaks tegevuseks ja kust on kahju lahkuda nii püsielanikul kui ka külastajal.

4. Visioon aastani 2030

4.1 Küla tulevikupilt

Aastaks 2030 on Viinistul elujõuliste majapidamistega, stabiilse rahvaarvuga, turvalise ja avatud elukeskkonnaga, tegus ja ühtehoidev külakogukond.

Paranenud on infrastruktuuri olukord - külal on täies ulatuses tänavavalgustus, Rahvamaja esine Sunimägi on renoveeritud- korrastatud, seal asuvas bussipeatuses on varjualune ja pingid. Ehitatud on kergliiklustee. Kogu küla ulatuses on turvaline liigelda jalgsi, ratta ja autoga. Elektriliinid on korrastatud, paranenud on kõigi sideteenuste kvaliteet.

Mere- ja rannaala on puhas, kõigile ligipääsetav, piirkonna puis- ja rannaniidud on hooldatud. Maalahe ja Uglaha kinnikasvamine on peatatud ning veekogu tervendatud.

Küla territooriumil paiknevad hooned on renoveeritud ja hooldatud ning aktiivses kasutuses. Talude ümbrused on korrastatud ja igal majapidamisel on nime-/aadressisilt. Varem küla üldpilti risustanud vähese majandusliku ja kultuuriajaloolise väärtusega hooned ja rajatised on

lammutatud või renoveeritud ning nende territooriumid korrastatud. Korrastatud ja uue funktsiooni on leidnud endine Viinistu koolimaja. Külal on heakorratööde plaan. Rahvamaja on renoveeritud, lisaks seltsiruumidele on hoones ruumid ka raamatukogule, külamuuseumile ja laste päevahoiule. Rahvamaja on kujunenud külaelanike kokkusaamiskohaks. Külaselts korraldab seal populaarseid üritusi nii suvel kui ka talvel. Algatus pärineb igalt külaelanikult, kel hea mõte tuleb. Külarahva seas on tugevnenud "oma küla tunne", tegutsetakse ühiste huvide ja eesmärkide nimel. Taaselustatud ja välja kujunenud on küla tavad ja traditsioonid.

Piirkonna elanike arv on kasvanud 200-ni. Rahvaarvu on kasvatanud paikseks jäänud suvitajad ja Viinistu põliselanikud, kelle jaoks on Viinistu terviklik elukeskkond. Noored valivad oma põhielukohaks Viinistu. Külal on lapsi. Viinistul suvemaja omavad inimesed on registreerunud Kuusalu valla elanikeks. Suvitajad on kaasatud külaellu.

Hoides alles rannaküla väärtusi ja pärandkultuuri ning arendades puhkemajandust on meie küla saanud atraktiivseks nii kodumaisele kui ka välismaisele turistile. Rajatud on looduse matka- ja õpperajad koos vaateplatvormidega, mis soodustavad liikumisharrastuse levikut ja avardavad aktiivse ja hariva puhkuse võimalusi. Piirkonna vaatamisväärsused on korrastatud ja viitade ning infotahvlitega varustatud. Viinistu sadam on populaarne jahi- ja külastussadam, sadama lähedusse on rajatud Viinistu merekeskus.

Külal on aastaringselt avatud kauplus ja kohvik.

Lisaks turismimajandusele saavad inimesed elatust väikeettevõtlusest, käsitööst, mahepõllumajandusest. Kõigil tööealistel külaelanikel on töö.

Külal on oma internetilehekül, mis kajastab küla ajalugu ja aktuaalset külas toimuvat. Külal on oma läbimõeldud graafiline identiteet ja heal tasemel viidamajandus. Külal on hea maine ja kuvand. Viinistu on tuntud oma inimsõbralike, keskkonnasäästlike, kunsti- ja kultuuri hindavate elamisviiside poolest.

5. Küla arengueesmärgid

Viinistu küla hetkeolukorrast ja olemasolevatest võimalustest, mis on kokku võetud hinnangus küla olukorrale, on visiooni saavutamiseks võimalik sõnastada Viinistu küla eesmärkideks pikas perspektiivis neli teemat:

- üldise elukvaliteedi ja turvalisuse parandamine külas;
- omaalgatuse ja ühtekuuluvustunde suurendamine külas;
- ettevõtluse mitmekesistamine ja hooajalisuse vähendamine külas;
- küla ilme parandamine ja vaba aja veetmiste võimaluste suurendamine külas.

5.1 Külal eelisarendatavad valdkonnad

Külaellu edasiviimise kava on alljärgnevalt jaotatud valdkondadeks, mis vajavad külaelanike arvamuse kohaselt suuremat tähelepanu järgnevatel aastatel.

Valdkonnad on omavahel seotud ja kattuvad.

Viinistu küla põliselanike ja hooajaliste elanike külasse jäämiseks tuleb eelisjärjekorras tähelepanu pöörata järgmistele eluvaldkondadele:

- Infrastruktuur ja turvalisus;
- Ühistegevus ja traditsioonid;

- Ettevõtlus ja turism;
- Heakord, spordi- ja huvitegevus.

Arengukava sihiks on kirjeldada tegevusi, mis on vajalikud võimalustest tulemuste saavutamiseks viie aasta perspektiivis. Kuid kuna paljude eesmärkide viljad asuvad kaugemas tulevikus, on ära nimetatud ka pikaajalistele protsessidele aluse panemine järgnevatel aastatel jooksul.

6. Infrastruktuur ja turvalisus

6.1 Võimalused: Sideteenuste arendamine, kaasaegse IKT laialdane kasutamine.

6.1.1 Võimalused: Liiklusturvalisuse tõstmine läbi osalise teekatte uuendamise, tõhusa hooldamise ja ohutusmeetmete rakendamise. Kergliiklusteede ja tänavavalgustuse rajamine kogu küla ulatuses, teedel on kasutatud vibrotõkendeid, kiiruspiirangud on märgitud asfaltkattele. Mootorsõidukite suunamine parklasse, jalgrattaliikluse eelisarendamine.

Tulemus: (mootorsõidukite) liikluse intensiivsus on saadud kontrolli alla, kergliiklejad tunnevad ennast turvalisemalt. Alustatud või kavandatud tegevused:

Osaliselt on laiendatud nähtavuskoridore. 2008.a paigaldas Maanteeamet uusi liiklust reguleerivaid märke. Jalakäijate ja jalgratturite ohutuse suurendamiseks tuleb kujundada seisukoht, kas rajada maanteeäärne turvaala-kõnnitee või alustatud alternatiivse kergliiklustee väljaehitamise ettevalmistamist vana mereäärse tee ja/või endise piirivalvurite patrullraja (taas)kasutuselevõtuks kergliiklustena. Ühendust võetakse Maanteeameti spetsialistidega. Ühiselt lepitakse kokku vibrotõkendi ja täiendava märgistuse paigaldamise osas. Liiklust rahustava meetmena kasutada ka videovalve lahendusi.

6.1.2 Võimalused: Kanalisatsiooni - ja reoveepuhastusseadmete rajamine.

Tulemus: Paraneb Eru lahe vee ja põhjavee kvaliteet ja suurenevad kalavarud. Alustatud või kavandatud tegevused: Koostöös vallaga töötatakse välja Viinistu küla eripäraga sobivad lahendused eri kasutustihedusega/koormusega majapidamiste tarvis. Veepuhastusrajatiste ehitamine.

6.1.3 Võimalused: Elektrivarustuskindluse parandamine.

Tulemus: Viinistu küla elanikele ja ettevõtetele on kindlustatud elektrienergiaga varustatus hoolimata ilmastikutingimustest.

Alustatud või kavandatud tegevused: külaaktiiv peab koostöös vallaga veenma Eesti Energia Jaotusvõrk OÜ-d likvideerimaks puudujäägid ning kaotama külas õhuliinid viies kaablid maa alla.

6.1.4 Võimalus: Vähendada tehislukku mürareostust.

Tulemus: Linnulaul.

Alustatud või kavandatud tegevused: teavitamise ja veenmise abil kaasata mürareostuskollete valdajad koostööle naabrite ja kaaskodanikega (intervjuuankeetides nimetatud probleemset kohad on ventilatsiooniseadmed, vali muusika autodest või naaberkrundilt, kiiruseületajad maanteel ja merel).

6.1.5 Võimalus: Merepäästealase võimekuse tõstmine.

Tulemus: Viinistult, Mohnilt ja lähipiirkonnast merele mineja on merel ettetulevate ootamatute olukordade eest paremini kaitstud.

Alustatud või kavandatud tegevused: Koostöö ja informatsioonivahetuse tõhustamine Käsnu-Võsu piirkonna vabatahtliku merepäästemeeskonna, Veeteede Ameti ja Päästeametiga. Kohapealse varustuse vajaduse väljaselgitamine. Varustuse hankimine ja väljaõpe. Kasutus- ja koostöökorra väljatöötamine.

6.2 Ühistegevus ja traditsioonid

6.2.1 Võimalus: Viinistu rahvamaja rekonstrueerimine, raamatukogu kaasajastamine, külamuuseumile ruumide sisseseadmine, ringide tööks ja ühistegevuseks vajalike seadmete ning inventari hankimine külaelanike vabaaja sisustamise parendamiseks.

Tulemus: Kujunenud on keskus, mis võimaldab aastaringelt igas vanuses külaelanikel oma vaba aega sisukalt veeta. Võimalik on kohtuda sõpradega, tegeleda hobidega, kuulata loenguid, korraldada rahvaüritusi ja koosolekuid. Sisustatud on laste hoiu- ja mängunurk. Noortele on loodud kooskäimise võimalused.

Alustatud või kavandatud tegevused: Alustatud on Viinistu Rahvamaja Rekonstrueerimisega. Vahetatud on välisüksed ja aknad, soojustatud ja uue voodriga kaetud fassaad. Kavandatud on järgnevas uuendada vee- kanali-, kütte- ja elektrisüsteemid ning rekonstrueerida siseruumid.

Koostöös kohaliku omavalitsusega valmistada ette Projektitaotlus finantseerimise saamiseks riiklikest ning välisfondidest.

6.2.2 Võimalus: Küla elanikkonna omaalgatuse aktiveerimine, külaelanike parem kaasamine Viinistu külaseltsi töösse. Küla aktiivi harimine arenduskoostöö ja välisfinantseerimise osas. Parema infovahetuse külaelanike ja vallavalitsuse vahel.

Tulemus: Külaseltsi liikmete arv on suurenenud, küla aktiivsemate elanike teadmised on avardunud.

Alustatud ja kavandatavad tegevused: Külaaktiivi enesetäiendamine, osavõtt info- ja koolituspäevadest. Osavõtt valla infopäevadest, vallavalitsuse esindaja osalemine külakoosolekul vähemalt üks kord kvartalis. Küla ürituste kajastamine seltsi kodulehel internetis, Ida-Harjumaa ajalehes, võimalusel ka ülevabariigilise levikuga meediakanalites.

6.2.3 Võimalus: Viinistu külas traditsiooniliste pidude jätkumine ja uute atraktiivsete ürituste tutvustamine.

Tulemus: Külarahva "oma tunde" hoidmiseks tähistatakse olulisi rahvakalendri ja lipupäevi, mille korraldamises ja eeskavas on osalised külaelanikud. Lisaks tutvustatakse külaliste Viinistu rahvast ja kohalikku toodangut igasuvisel meeleolukal laadapäeval. Jätkata traditsioonilise kogukonnapäevaga muinastulede öös.

Alustatud ja kavandatavad tegevused: Ürituste kalendri koostamine ja toimkondade määramine.

6.3 Ettevõtlus ja turism

6.3.1 Võimalused: Merendus- ja loodusharidusliku keskuse rajamine eesmärgiga elavdada Viinistu küla ja Pärисpea poolsaare ettevõtlust, tõsta küla konkurentsivõimet, samuti mitmekesistada noorte vabaaja sisustamise võimalusi.

Tulemused: Merekeskuse rajamisega on tõusnud Viinistu küla ja Pärисpea poolsaare ettevõtluse konkurentsivõime, tekkinud uued töökohad, paranenud on vabaaja veetmise võimalused (eriti noorte jaoks).

Alustatud või kavandatud tegevused: Merekeskuse rajamine Viinistu sadama territooriumile (seis 2009.a sügisel: toimunud asukohavalik, väljastatud projekteerimistingimused, alustatud ettevalmistavate tegevustega nagu teostatavus- ja tasuvusanalüüs).

6.3.2 Võimalused: Rannaküla loodus-, ajaloo- ja kultuuripärandi kogumine, säilitamine, kaitse ja tutvustamine. Külamuuseumile uute ruumide ehitamine/rekonstrueerimine, ekspositsiooni täiendamine, muuseumi tegevuseks vajaliku inventari ja seadmete hankimine.

Tulemus: Viinistu küla iseloomustav ajalooline materjal on süsteemselt kogutud ja hoitud ning seda on võimalik huvilistele eksponeerida. Ühtlasi on kujunenud strateegiad ja järjepidevus kultuuripärandi kogumisel ning ekspositsiooni täiendamisel.

Alustatud või kavandatud tegevused: Seoses Rahvamaja renoveerimisega, planeeritakse külamuuseumile uusi ruume Rahvamajja. Alustatakse Eesti Meremuuseumisse deponeeritud Viinistu küla eksponaatide tagasi taotlemist.

6.3.3 Võimalused: Loodusturismi arendamiseks ja pärandkultuuri eksponeerimiseks sobivate investeeringuobjektide ettevalmistamine ning rajamine (loodusvaatluste matkarada, vaatlusplatvormid, lautrikohtade taastamine, rannakarjamaade rajamine-taaskasutuselevõtt, Maalahe ja Uglaha tervendamine jmt).

Tulemused: Külaelanikel ja turistidel on võimalus vahetult osa saada loodusest seda kahjustamata. Rannaküla loodus- ja pärandkeskkonna väärtused on paremini hoitud, tutvustatud ja inimeste poolt teadvustatud. Rajatavad looduse matka- ja õpperajad mitmekesistavad puhkamise võimalusi, tõstavad inimeste keskkonnateadlikkust ja kujundavad säästva eluviisi harjumusi.

Alustatud või kavandatud tegevused: Valminud on looduse matkaraja ehituslik eelprojekt. Algatada Keskkonnaameti, RMK, valla ja maavalitsusega diskussioon rannakarjamaade taaskasutuselevõtuks ning veekogude tervendamiseks, leppida kokku tegevuskavas ning taotleda täiendavaid investeeringuid kokkulepitud tegevuste läbiviimiseks.

6.4 Heakord, spordi- ja huvitegevus

6.4.1 Võimalus: Külale ühtse graafilise identiteedi kujundamine (siltide, viitade, tahvlite, aga ka paber kandjal/elektroniliselt esitatava info soovituslikud kujunduspõhimõtted).

Tulemus: ühtselt ja mõjuvalt kujundatud infokandjad loovad külast korrastatud kuvandi.

Alustatud või kavandatud tegevused: Projektitaotluse koostamine välise finantseerimise kaasamiseks. Graafikute-kujundajate nägemus (ideekavandid) Viinistu külale sobivast graafilisest-identiteedist. Valiku tegemine ideekavandite hulgast, vajadusel idee(de) edasiarendus. Küla tutvustavate viitade ja infotahvlite koostamine, valmistamine ning paigaldamine.

6.4.2 Võimalused: Vaadete avamine merele ning vanade rannakarjamaade taastamine Viinistu-Turbuneeme vahelisel lõigul.

Tulemused: Rannakarjamaad on taastatud ligilähedaselt sarnaselt nagu nad nägid välja enne 1950-ndaid aastaid. Rannakarjamaadele omased kooslused on hakanud taastuma. Suurenenud on lindude hulk ning rannaalade looduslik mitmekesisus.

Alustatud või kavandatud tegevused: Läbirääkimised Keskkonnaameti (Lahemaa rahvuspargi), Riigimetsamajandamise Keskuse ja eraomanikega. Leppida kokku tegevuskavas ning taotleda täiendavaid investeeringuid kokkulepitud tegevuste elluviimiseks.

6.4.3 Võimalused: Ulglahje ja Maalahje soostumise peatamine ja puhastamine.

Tulemused: Ulglahes ja Maalahes on taastatud kaladerohkus. Järvi on võimalik kasutada suvel ujumiseks ja paadisõiduks, talvel uisutamiseks.

Alustatud või kavandatud tegevused: Kaasata koostööle Keskkonnaministeerium, RMK ja Keskkonnaamet, eraomanikud. Kui vajalik viia läbi uuringud-inventeerimine, koostada tegevusplaan. Koostada ja esitada projektitaotlus avaliku sektori vahendite kaasamiseks.

6.4.4 Võimalus: Spordi- ja seltsielu keskuste rajamine või renoveerimine külaelanike eriti noorte vabaaja sisustamise parendamiseks; Matka- ja spordiradade kavandamine ja rajamine küla ümbrusesse.

Tulemused: Suurenevad võimalused kultuuri- ja rahvakalendri-ürituste tähistamiseks siseruumides. Paranevad rannarahva sportimisvõimalused, koostöötähe, sotsiaalsed suhted ja elukvaliteet. Vähenenud on turistidele pakutavate tegevuste hooajalisus.

Alustatud või kavandatavad tegevused: Alustatud on spordisaali rajamise esimese etapiga (nn külm spordisaal). Finantseerimisvõimaluste avardades kavandada ja läbi viia spordisaali rajamise teine etapp (nn soe spordisaal koos mugavate riietumis- ja pesemisvõimalustega). Matka- ja suusaradade kavandamine ja rajamine Viinistu ja Turbuneeme vahele. Kavas on luua küla lähistele kaks-kolm matka- ja õpperada selleks et lihtsustada külaelanike ja Viinistut külastavate turistide juurdepääsu merele, avardada

aktiivse ja hariva puhkuse võimalusi ning tutvustada piirkonnale omast loodust ja pärandkultuuri.

6.4.5 Võimalused: Tingimuste loomine mereliseks huvihariduseks ja ohutuks meresõiduks.

Tulemused: Viinistul toimuvad iga- aastased merelaagrid koolinoortele.

Alustatud või kavandatud tegevused: Koostöösidemete loomine juhendajate ja instruktoritega, koolitusprogrammi koostamine. Vajaliku materiaal-tehnilise baasi loomine.

6.4.6 Võimalused: Regulaarsete küla heakorratalgute korraldamine.

Tulemus: Kord või kaks aastas puhastatakse ja niidetakse üldkasutuses olevad paigad. Kasvab koostegemise ja ühise vastutamise tunne.

Alustatud või kavandatud tegevused: Jätkatakse iga- aastast heakorratalgute pidamist, puhastatakse teeääred ja enamkäidavamad kohad.

6.4.7 Võimalused: Rahvamajja kutsutakse lektoreid kõnelema harivatel teemadel, mis tutvustavad rannakülale iseloomulikke arhitektuurseid lahendusi (näit. materjali- ja värvilahendusi) elamute renoveerimisel ning aedade kujundamisel.

Tulemus: Oskuslikult renoveeritud taluhooned ja heakorrastatud taluõued

Alustatud või kavandatud tegevused: Lektorite leidmine, huvi tekitamine külaelanike seas.

7. Arengukava jälgimine ja hindamine

Küla arengukava on edasise arendustegevuse aluseks. Arengukava täitmine toimub Viinistu küla elanike, Viinistu Külaseltsi ja vallavalitsuse koostöös. Jälgides külas ja ühiskonnas toimunud muutusi vaadatakse arengukavas seatud eesmärgid ja tegevuskava üle igal aastal ja vajadusel korrigeeritakse seda külaseltsi koosolekul. Arengukava on oma eesmärgi täitnud juhul, kui on tagatud selles planeeritavate tegevuste jätkusuutlik elluviimine vastavalt kavas püsistatud eesmärkidele.